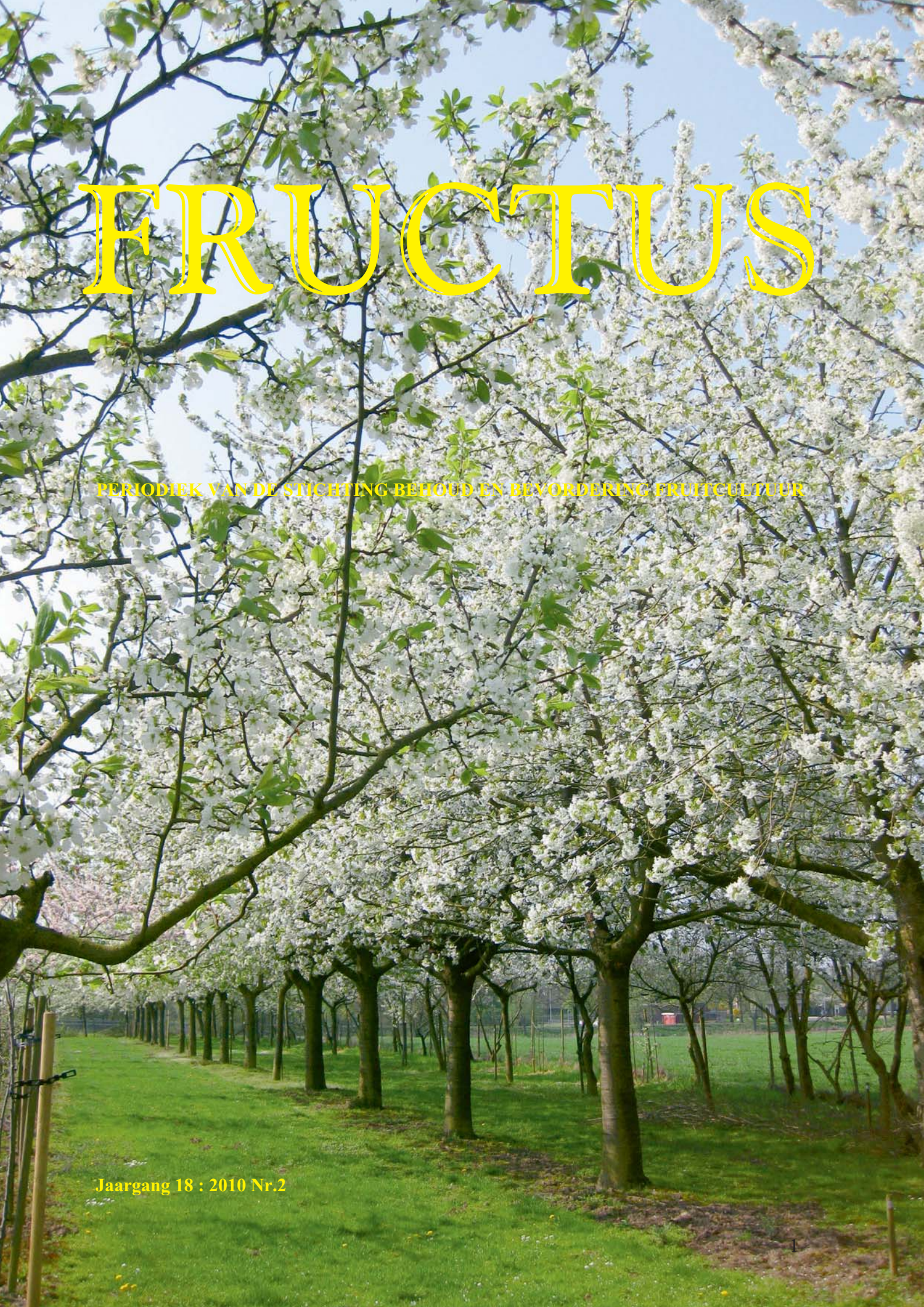

FRUCTUS

PERIODIEK VAN DE STICHTING BEHOUD EN BEVORDERING FRUITCULTUUR

Jaargang 18 : 2010 Nr.2

Colofon

Fructus: jaargang 18 : 2010 nr. 2

Inhoud

De lente is er weer, kersenbloei in onze museumtuin	1
Colofon	2
Agenda	3
Kolometje.	3
Nldoet.	4
Lectuur	5
Peerlijsterbes	6
Hulpmiddelen bij het opkweken van leibomen	9
Onderstammen voor pruimen.	13
Slakken in je fruittuin.	15
Bijzondere vruchten: Ashmeads Kernel, Augustusappel en de Bakkers Glory .	17
Wat over cider	18
Het weer anders bekeken	20
Kastelen met leibomen	22
Veilig plukken op ladders	26
Bijzondere recepten.	27
Hoogstamboomgaarden.	29
Gouwe ouwe	30
Hagelschotziekte en bladvalziekte bij bessen (kleurenplaat)	31
Advertenties	32

Wat beoogt de stichting?

De stichting wil de Fruitcultuur behouden en stimuleren. Hieronder wordt verstaan dat de stichting die activiteiten zal organiseren die nodig zijn om de gestelde doelen te bereiken. Zoals bijvoorbeeld: voorlichting geven omtrent aanplantingen, snoeien, bemesten, natuurlijke bestrijding van ziekten enz. Elke abonnee kan vragen betreffende deze zaken aan de stichting stellen. Voor antwoord steeds een geadresseerde en gefrankeerde enveloppe voor antwoord bijsluiten. U kunt ook per E-mail vragen stellen. De stichting geeft sinds begin 1993 een

kwartaaltijdschrift, genaamd 'Fructus' uit. Een ieder kan een eigen artikel hierin schrijven of een idee hiervoor voorstellen. De stichting geeft verder een uniek losbladig systeem uit, waarin oude, nieuwe en bijzondere fruitrassen met foto's in kleur worden afgebeeld en uitvoerig beschreven. Vele van de afgebeelde fruitsoorten in deze losbladige uitgave, zijn nog nooit afgebeeld. Verder geeft de stichting nog diverse lectuur uit over de fruitteelt. Het tijdschrift wordt aan iedere abonnee, donateur, subsidiegever en begunstiger verstrekt, hoe wordt men abonnee, donateur, subsidiegever of begunstiger? Maakt men minimaal Euro 25,— per jaar over (buitenland Euro 34,—) op een van de boven vermelde rekeningen dan ontvangt men alle uitgaven van dat jaar van het tijdschrift 'Fructus', franco thuis. Men kan het losbladig systeem ontvangen door minimaal Euro 50,— per jaar (buitenland Euro 60,—) over te maken op een van de boven vermelde rekeningen van de stichting. Iedere abonnee, donateur, subsidiegever en begunstiger heeft altijd gratis toegang tot de museumtuin, bijeenkomsten, lezingen, tentoonstellingen enz.

Administratie-gegevens:

Stichting 'Fruitcultuur'
Postbus 83 NL - 6980 AB Doesburg

Algemeen tel.nr. tot 20.00 uur 06 51268802

Postgiro: 238 51 93 - IBAN: NL 36 PSTB 0002 3851 93.
BIC: PSTBNL21.
RABO - bank: 31.50.94.729 - IBAN: NL 07 RABO 0315 0947 29. BIC RABONL2U.

Internet: www.tolderas.nl
E-mail: fructus@scarlet.nl

Fructus verschijnt eenmaal per kwartaal: omstreeks eind januari, april, juli en oktober.

Abonnementen:

Prijs: Euro 25,— per jaar.
Buitenland Euro 34,— per jaar.
Losse nummers Euro 7,—.
Losse nummers bij toezending Euro 9,—.
Losbladig systeem Euro 50,— per jaar.
Buitenland losbladig systeem Euro 60,— per jaar.
Inclusief verzendkosten, bij vooruitbetaling.
Betaling door overmaking van het bedrag op een van bovenvermelde rekeningen.
Abonnementen lopen van januari tot december.
Opzegging abonnement, schriftelijk voor begin nieuwe jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.
Vormgeving, opmaak, initiatief, idee en titel © 1993 : Bennie Giesen.

Zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de stichting mag niets uit deze uitgave, op welke manier dan ook, vermenigvuldigd worden.

Alle foto's, tekeningen enz. in dit tijdschrift zijn van de stichting, tenzij een andere herkomst hierbij is vermeld.
ISSN nummer : 0929-6395 - 'Fructus'.
ISBN nummer : 90-802076-2-4 - losbladig systeem.
'Beschrijvingen en afbeeldingen van fruitgewassen voorkomend in Nederland'.

Museum en museumtuin 't Olde Ras
Gevestigd aan de Parallelweg Den Helder 1 - 6982 DV Doesburg.

Agenda 2010

De museumtuin is elke woensdag- en donderdagmorgen van 8.30 - 11.30 uur geopend.

Tot medio april is de tuin ook geopend voor bomenverkoop op zaterdag van 9.00 - 14.00 uur (bij vorst gesloten).

Voor speciale rondleidingen vanaf 10 personen kunt u een afspraak maken.

Op 13 en 14 november 2010 van 10.00 tot 17.00 uur, organiseert de stichting weer haar jaarlijkse grote fruitteelttentoonstelling. Houd u deze dat vast vrij, wij verheugen ons op uw bezoek.

Kolommetje

(FRUIT-)BOMEN IN DE TAAL

Nederlands is een ingewikkelde taal. Natuurlijk, wij leren vanaf jongs af aan onze taal, geen wonder dat we er geen moeite meer mee hebben maar als je uit China, Afganistan of Togo komt breek je je tong over dat moeilijke Nederlands. Gelukkig kunnen wij, lezers van Fructus, daar weinig aan doen zodat we ons zonder schuldgevoel weer rustig met 'het fruitgebeuren' bezig kunnen houden. In Lelystad organiseert de gemeente dit jaar het Jaar van de Lelystadse Bomen en Bossen en ik ben daar nauw bij betrokken. Misschien haalt u nu, wat wrevelig, uw schouders op: "Wat heb ik daar mee nodig?"

Weinig, u hebt gelijk maar heeft u er wel eens bij stilgestaan hoe belangrijk (fruit-)bomen in onze taal zijn? Nou ik niet maar toen ik een paar gezegdes had gezien en gelezen werd mijn nieuwsgierigheid steeds groter. Het heeft geen zin om ze allemaal te noemen maar een paar van die spreuken wil ik u niet onthouden.

Wat dacht u van : "De schoonste bomen geven niet altijd de mooiste vruchten!"

We weten dat dat waar is al gaat het hier om ouders (de bomen) en hun kinderen (de vruchten).

"Hoge bomen vangen veel wind" maar die kende u natuurlijk wel en ook "De vrucht valt niet ver van de boom", overigens een waarheid als een koe.

Leuk is ook "Bomen ontkleed (= zonder blad), mensen gekleed".

"Men moet de boom buigen als hij jong is" en ook daar weten we alles van. "Ik noem maar een boom in het bos"(ik zeg maar wat, doe maar een voorstel) en wat dacht u van "Zulke bomen zulke peren" en "Aan de vruchten kent men de boom" (ook hier gaat het om ouders en kinderen).

"Even een boom in de brand steken" (plassen tegen een boom) en "Het gaat van de hoge bomen"(het kan niet op).

En zo zijn er een heleboel te vinden in (oude) woordenboeken, boeken met boerenwijsheden en in weerboeken.

Ik zal u er verder niet mee lastig vallen.

Wat zal het nieuwe fruitjaar ons brengen? Ik heb een tuin vol fruit maar, dat zei ik u al, ik heb wat slechte dragers geroid. Daarvoor in de plaats heb ik o.a. 2 Gojibessen geplant. Verder twee Blondie frambozen, geel, lekker maar ze maken nogal wat opslag (maar dat vind ik niet erg). Die Gojibes is een soort wonderbes met van alles (vitamines en mineralen) stukken meer dan ander fruit. Als je hem regelmatig eet word je op je sloffen 100 jaar of meer. Nu heb ik de (gedroogde) vruchten geproefd. Ik werd er niet opgewonden van. Fruit moet gezond maar wat mij betreft, vooral lekker zijn. Mijn kakifruit is afgelopen jaar aardig gegroeid. In een tuin van een nieuwe klant waar ik de bomen en struiken moest snoeien kwam ik een volwassen kaki tegen, vol prachtige oranje vruchten aan de inmiddels kale takken en opgekweekt uit een pit! Niet te geloven. Volgens de toch wel trotse eigenaar bleven de vruchten hard als een steen maar wat kleurden ze leuk aan die kale takken!

Van harte een mooie bloei met zonnig weer (bijen!) toegewenst!

Peter Kouwenhoven

NLdoet

In het kader van de jaarlijkse aktie van NLdoet waren ook nu weer vrijwilligers actief in onze museumtuin.

Dit jaar waren het 10 vrijwilligers van de Rotaryclub uit Doesburg die kwamen helpen om onderhoud te plegen.

Men heeft met enorme energie het museumgebouw aangepakt dat aan de buitenkant geschilderd moest worden.

In enkele uren werd met vereende kracht met grote blokwitters het gebouw van een nieuwe laag bruinoleum voorzien.

Het gebouw is nu weer beschermt tegen weer en wind en kan weer een poos ertegen.

Ook werden door de leden van de Rotaryclub veel snoeihout verplaatst door middel van onze tractor met aanhangwagen naar een plek buiten te tuin om opgehaald te worden ter compostering.

Dit seizoen hebben we veel en groot snoeihout uit onze tuin omdat verschillende bomen een rigoureuze snoei nodig hadden.

Na de werkzaamheden konden de leden zich te goed doen aan heerlijke erwtensoep en broodjes die geserveerd werden door Edy Riewald. Hij zorgde er ook voor dat men koffie en andere dranken kon nuttigen zodra daar behoefte aan was.

Al met al zijn we er enorm blij mee dat ze ons geholpen hebben.

Zelf waren ze zo enthousiast dat men er over dacht om volgend jaar maar weer te komen.

Ze zijn welkom.

Lectuur

Uitgegeven door de stichting, wilt u een of meerdere van deze werken toegestuurd krijgen. Maakt u dan het betreffende bedrag over op een onzer rekening nummers onder vermelding van de titel(s). Bij de aanschaf van meerdere titels kunt u de verzendkosten nemen van de titel met de meeste verzendkosten. U kunt deze ook verkrijgen bij uw bezoek aan de museumtuin of fruitshow. U bent dan uiteraard geen verzendkosten verschuldigd.

Verder zijn er tijdens de fruitshow nog enkele bijzondere, zeldzame en oude boekjes verkrijgbaar.

Bijzondere recepten:

Edy Riewald. Zesde geheel vernieuwde druk is klaar. Het boekje is uitgebreid met 28 bladzijden met nieuw geplaatste recepten. Prijs Euro 10,—. Inclusief verzendkosten Euro 13,—.

Kersen: Teelt en rassenoverzicht (Uitverkocht)

B.J. Giesen. Teelt van zoete kersen op zwakgroeiende onderstammen. Verder een rassenbeschrijving van zoete- en zure kersen. Hier staan 1718 kerserassen in beschreven met nog 1108 synoniemen. Nog steeds het boek en handleiding voor de teelt van zoete kersen welke teelt nog steeds opleeft. Prijs Euro 16,—. Incl. verzendkosten Euro 19,—.

Perenregister:

Peter Engelsman & Bennie Giesen. Er staan 3307 pererassen vermeld in het register. Daarnaast worden nog 2486 synoniemen genoemd. Verder een erg uitgebreide literatuurlijst en herkomst gegevens. Een exclusief standaardwerk. Prijs Euro 11,—. Incl. verzendkosten Euro 14,—.

Bestuivertabellen voor houtige fruitgewassen (Uitverkocht: indien u 5 euro overmaakt op ons gironummer o.v.v. bestuivertabellen, wordt u het boekje als PDF-bestand toegemailed, mailadres vermelden)

Het boekje met bestuivertabellen bevat 154 kerserassen, 426 pererassen, 181 pruimerassen en 646 appelrassen en verder nog andere fruitsoorten. Prijs is Euro 12,—. Incl. Verzendkosten Euro 15,—.

Prunus, algehele revisie en benoeming nieuwe sectie Myrtifolia in het Ondergeslacht

Laurocerasus. *B.J. Giesen.* Het geslacht Prunus opnieuw ingedeeld. 400 Prunussoorten, 74 nieuwe combinaties, 82 zwart/wit afbeeldingen, 100 kleurenfoto's, 501 blz. Genaaid en harde kft met goudopdruk, luxe uitgave. Prijs is Euro 190,—, inclusief verzendkosten Euro 200,—. (Nog enkele exemplaren aanwezig).

Fruitbomen

Meer dan 1500 oude, nieuwe en bijzondere fruitrassen, te leveren in laagstam, halfstam vanaf 120 cm stamlengte, hoogstam vanaf 180 cm stamlengte, parasolbomen, Ballerinaboompjes, leibomen in velerlei (groot en klein) uitvoeringen enz.

Steeds meerdere honderden rassen op voorraad in appel, peer, pruim, kers, moerbeï, mispel, kweeper, walnoot, hazelnoot op stam en struik, sierappel, sierpeer, myrabolaan, mirabel, bessen, perzik, abrikoos, nectarine, amandel enz.

De grootste particuliere collectie van Europa op voorraad.

Ook diverse zwaardere bomen te koop in zowel laag- als hoogstam tot 15 cm in doorsnede.

Verkoop tot eind april elke woensdag- donderdag van 8.30 - 11.30 uur, zat. open van 9.00-15.00 uur, verder op afspraak.

- Museumtuin 't Olde Ras - , Parallelweg Den Helder 1 te Doesburg
Gelegen pal aan de N 317 hoek N 338

Tel. 0651268802

Internet: www.tolderas.nl

Peerlijsterbes

Peerlijsterbes (*Sorbus domestica*)

ER ZIJN VELE SOORTEN IN HET GESLACHT SORBUS, ALLE MOOIE SIERBOMEN DIE VAAK OOK NOG NUTTIGE VRUCHTEN GEVEN VOOR MENS EN DIER.

HIER ZULLEN WE SCHRIJVEN OVER DE PEERLIJSTERBES.

EEN BIJZONDERE PLANT DIE OOK NOG FIJNE EN BIJZONDERE VRUCHTEN GEEFT DIE IN VELE GERECHTEN ZIJN TE VERWERKEN.

Herkomst

Oorspronkelijk komt de Peerlijsterbes uit het Middellandse Zeegebied en Noord-Afrika. Zoals zo vele fruitgewassen hebben de Romeinen deze ook naar Midden-Europa gebracht.

Boom en vrucht

Peerlijsterbesbomen kunnen erg groot worden, er zijn bomen van gevonden in de vrije natuur die 18 meter hoog waren en een kroondoorsnede van 21 meter, een reus.

In de vrije groeien lijsterbesbomen tot bijna in de hemel en worden erg breed van formaat.

De boom groeit het best op kalkrijke bodem en in warmere streken, op minder goede gronden groeit hij ook.

Bomen kunnen eenvoudig 50 jaar of meer oud worden tot wel 200 jaar. Zij groeien langzaam. Zij zijn niet erg ziektegevoelig.

Het geveerde blad kan wel 21 blaadjes bevatten.

Peerlijsterbes van boven naar beneden:

Bloemscherm

Enkele bloem

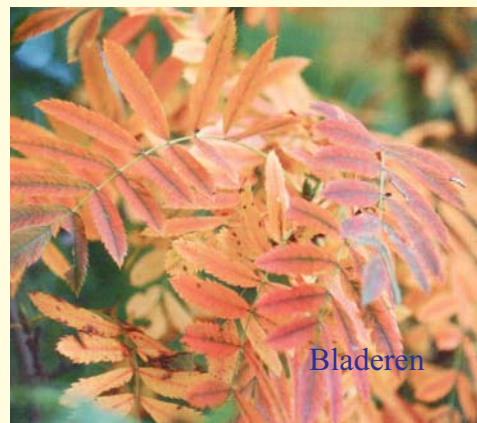
Tak met knoppen

Tak met vruchten en bladeren

Doorsnede vrucht

Kapitale boom van de Peerlijsterbes.

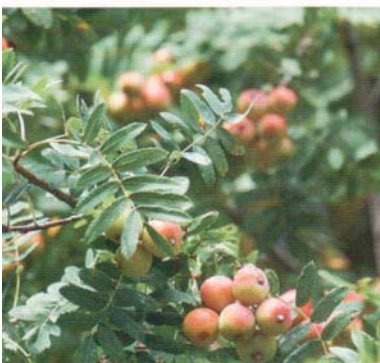
Bladeren

Boven en links, verschillende rassen Peerlijsterbes vruchten. Bij de Peerlijsterbes worden en zijn de verschillende rassen niet benoemd.

De witroze bloesem verschijnt in mei aan de boom en hebben een losse bloeiwijze van schermen die tot 10 centimeter in doorsnede worden. De vlezige vrucht van de lijsterbes is meest peervormig maar hebben ook wel de appelvorm. Zij worden van 2 tot 4 centimeter in doorsnede. In kleur variëren ze van groen naar bruin gevlekt, rood, oranje tot geel van kleur. Maar bijna altijd zit er een rode blos op de vruchtjes. Het vruchtvlees is scherpzuur bij oogsten en wordt later minder scherpzuur tot wat zoeter van smaak. Peerlijsterbessen bevatten belangrijke stoffen voor de mens. Zij bezitten een hoog vitamine-C gehalte, verder bevatten zij een belangrijke hoeveelheid appelzuur. Ook bevatten de bessen een hoog tannine gehalte wat belangrijk voor de gezondheid kan zijn. De vruchten rijpen van september tot ver in oktober.

De verwerking van vruchten, van links naar rechts:

De vruchten zijn verzameld.

De vruchten zijn verkleind.

Zij zijn klaar om geperst te worden.

Wat kan men ermee doen

De vruchten van Peerlijsterbessen kunnen in vele gerechten gebruikt worden terwijl deze zeer geschikt zijn om er (alcoholische) dranken van te bereiden.

Het hout wordt ook erg gewaardeerd in de meubelindustrie en om er andere gebruiksvoorwerpen van te maken.

Enkele recepten

Likeur

Neem twee kilo lijsterbessen en een vanillestokje, een kilo suiker en 10 fijnge maakte amandelen, doe dit in 1 liter alcohol houdende drank en laat het een maand staan trekken. Dan worden de vruchten gezeefd en gefilterd wordt dit in de drank teruggegoten.. Alles goed mengen en in flessen doen en enkele maanden laten staan.

Gebakken Peerlijsterbessen

Bessen met suiker en kaneel bestrooien en in een ingevette bakvorm bakken. De gebakken vruchten met honing en fijn gehalte walnoten bestrooien.

Serveren bij vette gerechten.

Peerlijsterbes moes

Neem 1 kilo bessen en snijdt ze in stukjes, met weinig water opzetten en zachtjes zacht koken en dan zeven. Heldere ragoutsaus bereiden van 1 eetlepel boter, 1 eetlepel meel, de gezeefde moes erbij doen en kort laten meekoken. Nu wordt er 1 glas melk erbij gedaan en weer opkoken, met zout naar smaak bijvoegen en van het vuur nemen.

Geschikt voor garnering bij vette vogelbraadstukken en voor vulling bij sandwiches in combinatie met andere toegeven zoals sla, spek enz.

Peerlijsterbes jam

Laat 1 kilo schoon ge maakte en van klokhuis ontdane vruchten zacht worden met water door middel van koken. Naar smaak ongeveer 200 suiker toevoegen en zachtjes laten indikken. Naar smaak eventueel kaneelstokjes toevoegen.

Hulpmiddelen bij het opkweken van leibomen

NAAST DE GEWONE REGELS VOOR HET SNOEIEN VAN FRUITBOMEN EN LEIBOMEN ZIJN ER OOK NOG ANDERE REGELS DIE KUNNEN HELPEN OM FRUITBOMEN IN DE JUISTE VORM TE VERKRIJGEN.

HIER ZULLEN WIJ ENKELE VAN DIE BIJZONDERE REGELS WEERGEVEN OM U BEHULPZAAM TE ZIJN BIJ DE OPK WEEK VAN DIE FRUITBOMEN.

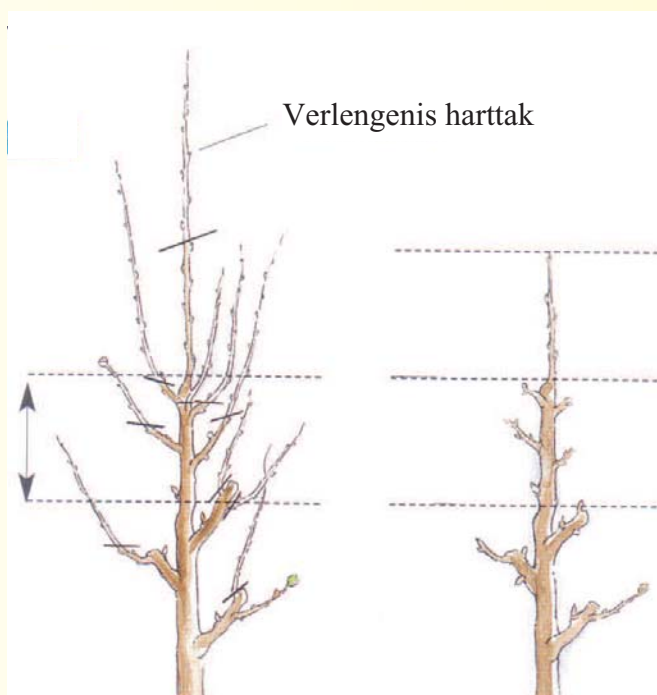
Wanneer men de verlengnissen van de scheuten gedurende de groeitijd niet terugsnoeid, zullen de scheuten en takken kaal blijven en geen knoppen op die scheuten en takken gaan vormen. Hierdoor zullen er zich alleen aan het eind van die scheuten knoppen gaan vormen, wij krijgen dan knoppen aan het eind van dunne en lange scheuten die later uit zullen lopen in weer nieuwe zij-scheuten. Vruchten die gaan groeien aan het eind van die scheuten zullen deze scheuten sterk laten ombuigen wat ongeregeld hout gaat worden. Zodoende moeten de scheuten op tijd ingekort worden om de gehele scheuten met voldoende vruchthout te laten bekleden.

Bij normale groei van de boom, voor de snoei.

De snoeihoogte van de stamverlengenis vanaf het voorjaar is ongeveer 20 cm.

Bij sterke groei van de boom, Voor de snoei.

De snoeihoogte van de stamverlengenis vanaf het voorjaar is ongeveer 20 cm.

Bij normale groei van de boom na de snoei.

Snoeihoogte gelijk met deze van het voorjaar na de snoei.

Bij sterke groei van de boom, na de snoei.

Verlengenis gelijk met deze van het voorjaar na de snoei.

Bij zwakke groei van de boom, voor de snoei.

De snoeihoogte van de stamverlengenis vanaf het voorjaar is ongeveer 20 cm.

Bij zwakke groei van de boom, na

De verlengenis wordt ingekort tot 1 - 2 knoppen (ogen).

de snoei.

Hiernaast de diverse insnijdingen uitvergroot.

Om de sapstroom geheel ten goede van de betreffende knop te laten komen worden deze op verschillende manieren ingesneden. Dit past men toe bij appel en peer. Knoppen die slecht zijn ontwikkeld en die niet willen uitlopen kan men op deze manier dwingen om toch uit te lopen (wat in bijna alle gevallen dan ook plaatsvindt).

Van boven naar beneden.

Hier wordt een dakvormig strookje van 2 - 3 mm uit de bast gesneden.

Bij de halvemaaan insnijding wordt ook 2 - 3 mm van de bast weggenomen.

Bij deze insnijding wordt alleen de bast door gesneden.

Bij de onderste insnijding wordt naast de dakvormige insnijding van 2 - 3 mm ook nog onder de knop vier insnijdingen in de bast gemaakt.

Zorg ervoor dat bij alle insnijdingen niet de knop wordt geraakt, dus hier altijd enkele mm vanaf blijven.

Gebruik tevens een scherp en ontsmet (spiritus) mes hiervoor.

Hoe lang moeten nu die verlengnissen zijn?

Dit hangt af van de positie van de stam en de verlengnissen.

Staat de stam geheel steil zullen alleen de bovenste ogen zich ontwikkelen. Nu moet men kort snoeien om een middelsterke scheut lang te laten. In het jaar daarop corrigeert men de lengte van de snoei van de verlengenis en de hierop vormende knoppen naar gelang de reactie van de groei van de boom.

Wanneer die reactie te sterk is wordt de snoei langer (dus er worden dan langere stukken van die scheut afgesnoeid), wanneer de snoei te zwak uitvalt kort men de scheut sterker in.

Indien nodig kan men in het uiterste geval de knoppen behandelen door deze erboven of eronder in te snijden (zie hiervoor links de uitvergrotingen).

Staat de tak schuin omhoog dan zullen de knoppen aan de basis van de tak meest goed ontwikkeld zijn en kan men de verlengenis laten staan.

Staat de tak zo goed als horizontaal dan zullen alle knoppen even sterk ontwikkeld zijn. De tak wordt nu niet teruggesnoeid behalve als deze bijzonder lang is wordt hij wat ingekort.

Verdere snoeimaatregelen tijdens en na de wintersnoei.

Ongunstig zittende en een teveel aan knoppen kunnen verwijderd worden van de verlengenissen. Jonge scheutjes die ongunstig zitten, onbruikbaar zijn of wanneer er teveel van zijn, worden in de maand mei verwijderd (begin zomersnoei).

In juni worden de scheuten getopt om zo tot een egale groei van de nieuwe scheuten te verkrijgen.

Winter-ingreep

Wegbreken van de knoppen.

Te dicht bij de verlengenis zittende knop.

Aan de achterzijde zittende knop.

De dicht bij een goede knop zittende knop.

Knop aan de voorzijde.

Insnijdingen.

Insnijding aan de onderzijde voor verzwakking van de knop.

Insnijdingen voor versterking van de knop.

Mei-ingreep

Verwijderen van niet bruikbare jonge scheuten.

Juni-ingreep.

Toppen van de jonge scheuten.

Volgende winter-ingreep.

Voortijdig uitgelopen scheuten.

12 - 15 cm

12 - 15 cm

12 - 15 cm

Als de knoppen van sommige scheuten zich tot bloemknoppen hebben gevormd, worden de bloemen hiervan verwijderd. De blaadjes die hierbij staan worden -niet- verwijderd.

Uitbuigen en aanbinden van de scheuten.

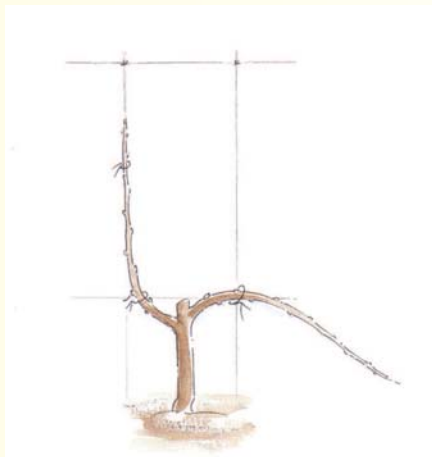
Het is belangrijk om de scheuten op tijd te leiden wanneer deze de lengte van 25 - 30 cm hebben bereikt. Dit om er voor te zorgen dat deze scheuten even lang groeien. Ook hebben scheuten de neiging om onregelmatig van elkaar in verschillende sterkte te groeien. Dit willen we tegengaan door de sterker groeiende scheuten uit te buigen.

Dit wordt hier verder met tekeningen uiteen gezet.

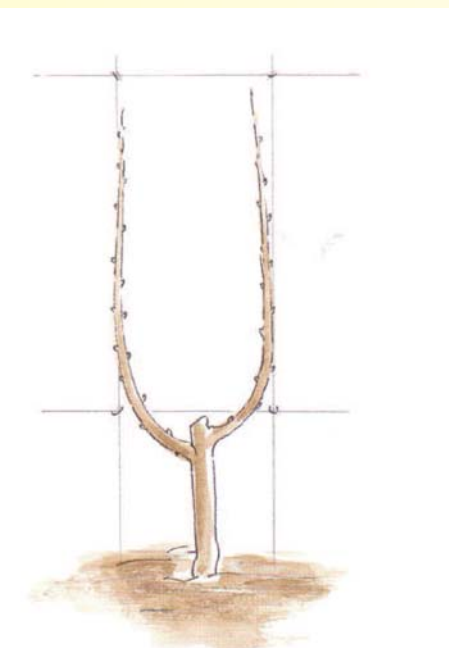
Nadat de te sterk groeiende scheuten zijn aangebonden, waarbij wij zorgen dat het aanbindmateriaal niet de scheut kan afknellen, zal al na enkele weken de groei in die scheut minder worden. Heeft de scheut de gelijke lengte dan maken we het bindmateriaal los en laten we de scheut weer vrij groeien. Eventueel kan dit meer malen herhaald worden.

De scheuten die uit de bovenste knoppen uitlopen en die sterker groeien dan andere worden uitgebogen. Door deze scheut meer horizontaal uit te buigen wordt de groei afgeremd. Tevens kan een andere scheut die zwakker groeit, meer vertikaal worden geleid om wat sterker te groeien.

Men laat de uitgebonden scheut enkele weken aangebonden, hebben beide scheuten de gelijke lengte bereikt dan wordt de aangebonden scheut losgemaakt.

Zoals op linker tekening wordt de scheut losgemaakt als deze de gelijke lengte heeft bereikt als de andere scheut. Zo kunt u de takken gelijk op laten groeien om de boom of leiboom welke u opkweekt zijn definitieve vorm te laten krijgen.

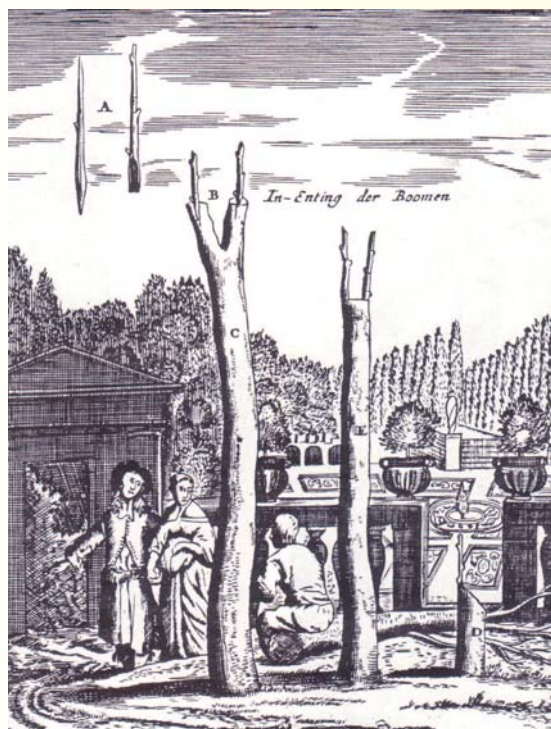
Nog een belangrijke tip. Met deze ingreep kunt vanaf het begin twee gelijk sterke scheuten opkweken. Hierbij wordt van een naar voren wijzende knop getopt. Zo worden de naast gelegen zijknoppen gestimuleerd om uit te lopen. Dan vormen zich twee gelijk groeiende scheuten.

Goede opkweek van een berceau. Ook aan de onderste scheuten zitten bloemen.

Foto: Theo van het Geloof.

Onderstammen voor pruimen

Met zulke onderstammen gaat het enten niet zo eenvoudig.

Prent van Jan van der Groen in 1721 uit *Den Nederlantsen hovenier*.

Voor onderstammen voor pruimen wordt nog steeds gezocht naar een goede zwakker groeiende onderstam.

Ook worden pruimen wel geteeld zonder onderstam, dus op eigen wortel. De **Reine Claude Verte** op eigen wortel is hiervan een goed voorbeeld, de bomen dragen dan meer en sneller vruchten.

Vele soorten zijn al in onderzoek of in onderzoek geweest.

Diverse lezers van ons tijdschrift *Fructus* hebben ons gevraagd om hierover eens wat uit de doeken te doen. Wij zullen zoveel mogelijk soorten noemen en bij diegene die wat belangrijk zijn of zijn geweest wat meer gegevens vermelden.

Enige uitleg hiervoor is op zijn plaats: waar het de soort betreft, zoals bijvoorbeeld '**Prunus cerasifera**' handelt het hierbij voornamelijk uit selecties of zaailingen uit die soort.

Vermelden wij **Juliën d'Orléans**, dan betreft het hier om een ras.

Prunus besseyi

Prunus cerasifera

In deze soort komen veel selecties voor die alle min of meer sterk groeien en grote bomen worden. Enkele zijn de verschillende soorten **Myrabalanen** waarvan de **Myrabalan B** één der belangrijkste is geweest maar door zijn sterke groei bijna verdwenen is. Andere nieuwe uit de **ceracifera**-groep zijn **Hamira**, **Corcodus**, **Myruni**, **Myrest**, **Fercino** en enkele andere **myrabalannummers**. Ook deze alle groeien min of meer sterk.

Prunus domestica

Hiervan zijn is het verleden diverse rassen gebruikt als onderstam. Zoals de **Common Mussel**, **Brompton**, **Brussel**, **Varkenspruim**, **Ackerman**, **Wangenheimer Frühzwetsche**, **Hüttner**, **Tonneboer**, **Eruni**, **Pershore** en **Cerule**. Ook deze onderstammen bleken minder geschikt voor de teelt van pruimen, voornamelijk door hun sterke groei.

Prunus insititia

Hiervan werden diverse **St. Juliën** soorten gebruikt als onderstam. Nu wordt nog steeds gebruikt de **St. Juliën d'Orléans**, **St. Juliën Z**, **St Juliën de Toulouse** en enkele andere **St. Juliën**-selecties.

Verder komen uit de insititia-groep nog andere voor zoals, **Black Damas**, **Damas**, **Gele-Rode-** en **Blauwe Kroos**, **Schwammborn**, **Passepartout**, **Polizzo** en **Pixy** die ook nog gebruikt wordt maar wat kleinere vruchten geeft en daardoor alleen geschikt is voor grootvruchtige rassen om er op te enten.

Prunus pumila

Prunus spinosa

Een Roemeense selectie hiervan zou een zwakkere groei geven. Deze selectie heeft de naam **Porumbar de lasi** gekregen.

Prunus tomentosa

In Duitsland heeft men twee selecties die zwakker groeien maar zijn erg gevoelig voor Sharkavirus, dus ongeschikt. Deze hebben de naam **Weito** met een nummer.

Verder zijn er vele soortkruisingen gemaakt.

De **Citation** is een selectie uit de soort ***Prunus x blireana***.

De **Damas de Toulouse** is een kruising tussen de ***Prunus spinosa*** en de ***Prunus domestica***.

De **Ferciana** die een Franse selectie is tussen een ras uit ***Prunus saliciana*** gekruist met ***Prunus ceracifera*** x ***Prunus persica***. Deze onderstam geeft een zwakkere groei, een goede productie en voldoende vruchtgrootte.

Ferlenain is ook van Franse herkomst. Deze onderstam geeft wat mindere groeikracht terwijl de vruchten voldoende maatsortering hebben. Sommige rassen zijn minder verenigbaar op deze onderstam, een tussenstam kan uitkomst bieden.

Marianna heeft ook onverenigbaarheid met sommige rassen. Van deze hybride zijn diverse selecties gemaakt waarvan enkele nog in onderzoek zijn.

VVA-1 is een Russische onderstam die in de eerste onderzoeken goede resultaten geeft maar nog meer onderzoek behoeft. Het is een kruising tussen ***Prunus tomentosa*** en ***Prunus ceracifera***.

De methode afleggen om tot onderstammen te komen. Op deze wijze kan men ook rassen op eigen wortel kweken.

Bij pruimebomen ziet men vaak worteluitlopers verschijnen onder de kroon van de boom.

Indien deze geworteld zijn kan men die uitsteken en als onderstam gebruiken.

SLAKKEN IN JE FRUITTUIN

IN JE FRUITTUIN WEMELT HET VAN DE GROTE MAAR MEER NOG VAN DE KLEINE DIEREN.

SOMS HEB JE ZE ZELFS NOG NOOIT GEZIEN OMDAT ZE ZO KLEIN ZIJN.

EN OM NOU MET EEN MICROSCOOP JE FRUITTUIN IN DE GAAN IS OOK ZO WAT!

Slakken zitten er een beetje tussenin, ze zijn niet groot (tenminste de meeste soorten niet) en niet klein behalve als ze net uit hun eitje komen. In de bongerd veroorzaken ze niet veel schade hoewel ze in kleine boompjes zo naar het rijpe fruit toe kruipen, maar in een bedje aardbeien kunnen ze onbehoorlijk huishouden! In dit artikel wat info over slakken.

WEEKDIEREN

Slakken zijn weekdieren in tegenstelling tot zoogdieren als konijnen, muizen, egels en, ik zeg het met enige schroom, mensen. Zoogdieren hebben botten of, anders gezegd, een inwendig skelet. Meer dan 90% van alle dieren heeft helemaal geen inwendig skelet en toch kunnen ze zich voortbewegen.

Slakken hebben ook geen inwendig skelet maar een stevige huid. Die huid is zo stevig dat die al hun organen bij elkaar houdt. De voet is gespierd, zo gespierd dat een slak, die over een scheermesje kruipt, daar geen enkele last van heeft!

Insecten hebben een harde 'buitenkant' die voor de stevigheid zorgt.

NAAKT- EN HUISJESSLAKKEN

Naaktslakken hebben, u raadt het al, geen huisje. Huisjesslakken dragen een huisje op hun rug mee. Het huisje, dat wordt beschouwd als een uitwendig skelet, is voor het grootste deel gemaakt van kalk. Al die huisjes zijn (een beetje of meer) verschillend. Het slakkenhuisje is hetzelfde als de schelp van een oester, mossel of ander schelpdier.

KIJKEN

Een slak heeft, om het zo maar even te noemen, geen scherpe blik. Hij moet het hebben van tasten en voelen. Op zijn

kop zitten vier 'sprietten', twee lange en twee korte.

Aan het uiteinde van de lange tentakels zitten de ogen. De tentakels zijn heel gevoelig, als je maar even aanraakt worden ze ingetrokken.

Achter de kop zitten twee ademhalingsopeningetjes. Slakken hebben, en net als wij, een hart en een maag.

MAN OF VROUW?

Slakken zijn zowel man als vrouw, ze hebben een vagina én een penis. Als ze paren worden beide partners bevrucht! De bleke, ronde eitjes worden afgezet in de grond of tussen wat rommel. Als je als fruittuinliefhebber ook regelmatig in de grond rommelt kom je regelmatig hoopjes eieren tegen. Die eieren worden graag gegeten door padden, kevers en andere liefhebbers.

KRUIPEN EN KLIMMEN

Hardlopers zijn doodlopers, misschien dat slakken daarom zo de tijd nemen. Per minuut leggen ze in het gunstigste geval, een paar meter af.

Als je een slak oppakt zitten je vingers onder het slijm, slijm dat zich niet zo gemakkelijk laat verwijderen. Het slijm fungeert als glijmiddel: zomaar met je buik over de harde grond kruipen is niet zó aangenaam! Een opgedroogd slijmspoor is het bewijs dat een slank jouw fruihof bezocht heeft.

Slakken kruipen niet alleen maar klimmen ook: je komt ze bovenin fruitbomen tegen en ook voor een flinke klim langs een huismuur schrikken ze niet terug. Het slijm zorgt ervoor dat ze blijven hangen.

ETEN EN GEGETEN WORDEN

Slakken zijn vooral afveters maar als ze net al je dahlia uitlopers en jonge slapplanten afgegraasd hebben ben je daar misschien niet meer zo van overtuigd. Algen die op onze fruitbomen groeien, beschouwen ze als een lekkernij. Zulke 'schone' sporen vallen gemakkelijk op. Slakken nemen geen hapjes maar schrapen met een aantal raspjes 'laagjes' van bladeren, vruchten en ander lekkers. Slakken kunnen cellulose afbreken, een stof waaruit plannen opgebouwd zijn. Cellulose is moeilijk af te breken dus éigenlijk is een slak nog nuttig ook!

Als u hoopjes zemelen neerlegt op plaatsen in de tuin bij overlast van slakken, zullen deze hier naar toe kruipen en u kunt ze dan verwijderen.

VIJANDEN

Slakken hebben, laten we eerlijk zijn, gelukkig heel wat vijanden: egels, padden, lijsters, reigers zijn verzot op zo'n smakelijke kruiper. Huisjesslakken worden door lijsters in de snavel genomen waarna het huisje kapotgeslagen wordt op een steen of een tegelpad. Zo'n plek wordt lijstersmidse genoemd.

GIF

Mensen houden niet erg van slakken. De dozen slakkenkorrels vliegen, zeker in de zomer bij vochtig weer, over de toonbank. Ecostyle verkoopt milieuvriendelijke korrels. De slak eet ervan, trekt zich terug en gaat dood. Ecostyle zegt dat prachtig: 'de slak wordt weer opgenomen in de kringloop' maar dat zal die slak een worst zijn, die wil gewoon een lekkere hap!

Er zijn ook andere (giftige) korrels, rond zo'n korrelhoopje zie je een stel dode, verschrompelde slakken liggen. Geen smakelijk gezicht. Vogels en egels eten die (half)dode dieren en gaan ook dood.

Dat gebeurt niet met de voor andere dieren niet giftige korrels van Ecostyle.

De keuze is dus niet moeilijk.

Een aftreksel van karmozijnbessen sproeien op planten houdt de slakken hiervan weg.

Bijzondere vruchten

In onze serie bijzondere vruchten ditmaal enkele appelrassen die zoals alle rassen bijzonder zijn.

De Ashmeads Kernel is rond 1700 gekweekt door Dr. Ashmead te Gloucester, Engeland. Hij wordt middel groot van formaat, van vorm is hij egaal en platrond. Het vruchtvlees is geelachtigwit van kleur, fijn en vast van structuur, zeer sappig en heeft een wat zoetige smaak bij rijpheid van de vrucht met een wijnzuurachtig aroma. De vruchten moeten wel goed aan de boom rijpen. De vrucht rijpt oktober en is goed te bewaren. De boom groeit matig sterk, hij laat zich goed vormen. Bloeien doet hij middentijds-laet. Vruchten dragen doet hij goed en regelmatig. De vruchten en de boom zijn vrij ziekte ongevoelig.

De Augustusappel is gekweekt door de Stichting Fruitcultuur te Doesburg. In 1995 kwam de zaailing van onbekende ouders op, de boom droeg in 2002 voor het eerst vruchten. De appel wordt vrij klein van formaat, hij is mooi egaal rond tot tonvormig. Er zitten lichtrode strepen op de schil die bij rijpheid mooi geel van kleur is.

Het vruchtvlees is wit van kleur, bros en erg sappig, het heeft een fijne smaak met een goed fris aroma. Zij rijpen in augustus en kunnen enkele weken bewaard worden. De boom groeit matig sterk en steil, de kroon wordt middelmatig groot. Vruchten dragen doet hij vrij vroeg, regelmatig en goed. Hij bloeit middelmatig vroeg tot middentijds. Hij is waarschijnlijk een zelfbestuiver.

De boom is wat gevoelig voor kanker, hierop zal dus de boom gecontroleerd moeten worden.

De Bakkers Glory is als zaailing gekweekt door Dhr. Bakker te Midwoud, Nederland. De ouders zijn onbekend.

De appels worden matig groot en worden mooi egaal rond tot tonvormig.

Het vruchtvlees is wit van kleur, bros en erg sappig, het heeft een fijne zachtzure smaak met een goed aroma.

De vruchten rijpen in september en kunnen enkele maanden bewaard worden.

De boom groeit matig sterk en schuin-steil, hij vormt een middelmatig grote kroon met veel hout. Bloeien doet hij middentijds. Vruchten dragen doet hij vrij vroeg, regelmatig en in grote hoeveelheden.

Ondanks dat de boom vrij goed bestand is tegen ziekten zal hij toch gecontroleerd moeten worden op kanker, dat kan nog wel eens voor komen.

Wat over cider

Historie

Het woord cider in Latijn - Sicera, Grieks - Sike-
ra, Frans - Cidre, Hebreeuws - Shekar.

Ciderbomen bloeien later dan onze eigen appels,
scheelt een paar weken waarom? Ciderbomen
komen uit een warmer klimaat.

Cider en wijn zijn voor de gematigde zone, bier
en jenever voor noordelijker streken.

Onze kennis hierover stamt van de Romeinen,
Grieken en Arabieren.

In de 5e eeuw appels crushen, water er bij, zeven
en gisten, in de 12e eeuw na de kruistochten komen er betere appels, betere technieken zoals per-
sen als olijfoliepersen.

Le petit cidre: de heer dronk de eerste afloop, het personeel werd betaald met le petit cidre (ver-
gelijk klein bier).

Water er bij weer persen en gisten. Ieder ras is anders, soortelijk gewicht varieert van 1066-1085
(8%-12%). Na de oogst laten narijpen. Cider bewaren in de kelder.

Hoe maak je het.

Plant ciderbomen in de tuin of op een stukje land. Plant ze
beschut, grondwater niet te hoog, ze houden niet van natte
voeten.

Soorten ciderappels: zoete, zure, bittere en gemengde ras-
sen.

Oogsten van oktober tot december elke dag appels rapen.
Vroeg rijpende soorten verwerken na 2 weken, laat
rijpende na 4 weken.

Pulp maken: met je klompen stampen, stamper, machi-
ne(pers). Niet te fijn persen, een dag laten staan. Persen:
langzaam wat eerst komt is het beste, later minder zoet
maar wel veel helderder.

Wil je een zoetige cider: neem gist met een lage alcoholto-
lerantie, een droge met normale wijngist. Hevel over vlak
voor einde gisting

Rijpen op hout: er verdampt wat, er komt zuurstof bij,
goed voor het rijpen pas dit toe bij bittere ciders. Frisse cider rijpt op glas.

Wat doen we er mee?

Drinken als stille cider, drinken als mousserende cider.

Cider royale: cider met calvados en wat suiker

Kir cidre: cider met zwarte bessen likeur (of sleedoorn, aardbeienlikeur, kersen-
likeur enz.)

Bisschops cider: maak een extract van foelie, kruidnagelen, nootmuskaat, kaneel,
verwarm de cider en voeg het extract naar smaak toe.

Cider met een schep honing.

Maitrank: cider met een handje lieve vrouwe bedstro.

Oud schilderij met als afbeelding cider verwerkingsbedrijf.

Antieke houten ciderpers.

*Houten pulppers voor ei-
gen gebruik.*

Cider

Gebruik het bij het koken, b.v. vis: voor 4 personen, 8 stukjes tong of kabeljauw, $\frac{1}{4}$ liter cider, peper, zout.

Doe de vis en de cider in een ovenschaal, 20 min. Op 180° , neem de vis er uit, reduceer de vloeistof tot de helft en maak er een dikke saus van met bloem en boter. Giet die over de warm gehouden vis.

Waarom drinken we cider?

Het is gezond, je krijgt zeker en vast geen scheurbuik.

Het bevat citamine C (fabriekscider 3mg/l boerencider 33 mg/l).

Je wordt er vrolijk van. Per dag 1 glas voorkomt, 2 glazen per dag geneest.

In de zomer heb je veel vocht nodig.

Je leeft langer. Het bevordert de eetlust.

Literatuur over cider

Le Grand Livre des Calvados door Jaques Billy en Christian Drouin.

Uitgever Charles Orlet isbn 2-85480-160-1.

Dit is een zeer uitgebreid boek over cider, pommeau en calvados. Christian Drouin is calvados producent: Coeur de Lion.

The History and virtues of Cyder door R.K.French.

Uitgever Robert Hale Limited London. Isbn 0-31237412-7.

Zeer lezenswaardig boek met fraaie afbeeldingen.

Must door Gerry Fowles.

Uitgever Gervin Press, isbn 0-9-504594-3-7.

Dit werk behandelt de chemische aspecten, meten en wegen, met veel nuttige tabellen.

Vivre et Mangers Normands door Brigitte Leroux en Claude quetel.

Uitgever IDP Paris, isbn2-90333-919-8.

Handboek Dranken door Jan van Schaik.

Uitgever Kosmos, Utrecht, isbn 90-215-3953-5.

Dit boek behandelt alle alcoholische dranken: wijn, bier, li-
keur en natuurlijk ook cider.

HET WEER ANDERS BEKIEKEN

Ach, het weer. Onuitputtelijke bron van gesprekken en discussies. Wij fruitliefhebbers weten als geen ander hoe afhankelijk we zijn van het weer, vooral in de periode maart - oktober.

Bij 'afhankelijk' heb ik het niet over 2 centimeter sneeuw, die heel Nederland ontwricht. En we glijden al uit voordat het écht glad is! Mag ik u een persoonlijke vraag stellen: "Vindt u niet dat we steeds meer verpappen en verweken of heb ik het mis?"

Als u dit nummer van Fructus leest is er alweer volop te genieten van bloei en bloesem. Op mooie dagen is het een gezoem en gebrom bij de bloemen, iets dat wij graag zien en van harte toejuichen: een bestoven vruchtbeginsel kan immers over een maand of wat een nieuwe vrucht opleveren. Het bestuiven wordt heel wat minder op koude, natte dagen en/of storm, vooral bijen houden al snel voor gezien hoewel hommels nog heel lang doorgaan.

Heel simpel: zonder bestuivers ook geen november – fruitshow in Doesburg! Enige dankbaarheid in de richting van onze bestuivende vrienden is, niet alleen vanwege die fruitshow, op zijn plaats!

Het weer is (dus) heel belangrijk voor ons en onze fruitbomen. En daarom, net als in het winternummer van Fructus, weer een artikeltje over het weer.

Een **MOOIE LENTE** wordt het als de koekoek vroeg in het jaar te horen is. Ieder jaar is het spannend wanneer je de eerste koekoek weer hoort. In midden Nederland is dat vaak tussen de 25° en 30° april.

Horen is nog wat anders dan zien. De vogel valt niet op. Je herkent hem als koekoek als hij roepend overvliegt maar het is ook dan moeilijk om zijn wat saaie verenkleed te zien. De koekoek is een zomergast die in de winter in Afrika verblijft en in de zomer bij ons waar hij kleine zangvogels verrast met een koekoeksei. Zelf maken de vogels geen nest.

Een **MOOIE ZOMER** wordt het als de kraaien hun nesten hoog in de bomen bouwen.

MOOI WEER:

- avondrood: "De avond rood, de morgen grauw, geeft overdag het mooiste blauw!";
- de zon komt helder op;
- nevel over de velden: "Een mistige morgen geeft een dag zonder zorgen!"
- "Veel wind geeft weinig regen!"
- de rook van een vuurtje gaat recht omhoog;

Zeer oude perenboom, achterstallig onderhoud maar nog steeds volop bloeiend.

Foto: Theo van het Geloof.

Voor de bestuiving kunnen wij ze niet missen.

Wat een schoonheid - avondrood -.

- “Slaat des avonds de nevel neer, dan brengt dat wellicht goed weer!” (Nevel duidt op afkoeling. De afkoeling is sterker naarmate er minder wolken zijn en minder wolken betekent minder kans op neerslag;
- “Zonder dauw geen regen, heet het allerwegen!”
- “Is de avond rood en de morgen grijs, zo gaat men steeds gerust op reis!”

OPKLARINGEN

Een bekende en vaak kloppende weerspreuk vertelt ons het volgende: “Regen voor acht uren zal de ganse dag niet duren”. Er is wat omrekenwerk nodig ivm zomer- en wintertijd maar daar komt u wel uit.

Nog een paar weerspreuken die met april te maken hebben.

- “Geeft april veel mooie dagen dan krijgt mei de last (= minder weer) te dragen”. Deze spreuk heeft verschillende varianten die op hetzelfde neerkomen:
- “Is april mooi dan zal mei niet deugen”
- “Is april klaar en rein, mei zal des te wilder zijn”.
- “Aprilletje zoet geeft wel eens een witte hoed!”
- “Vrouwen en aprilten hebben allebei hun grillen!”
- “Het weer en vrouwen zijn niet te vertrouwen!” (Lieve vrouwelijke Fructuslezer, ik heb deze spreuk niet bedacht, hij bestaat al eeuwen!).
- “April en herengunst, er valt geen staat op te maken!”
- “Een droge april, een natte zomer wil!”

De Koekoek

De grasmaand (=april) wil ons graag verblijden
 Met 'n staal van alle jaargetijden
 Nu eens wordt voor ons uitgespreid
 Een wit en smetteloos sneeuwtapijt
 Dan gaan we fietsen zonder jas
 Sneeuwplukjes liggen nog in't gras
 Er zijn ook lente- en herfstdagen
 Dan pril en kil, dan stormvlagen
 In het algemeen wil het nog niet
 Het zijn donkere wolken die gij ziet
 Een dag straalt gul de zonnelamp
 Des avonds rijst de kille damp
 Vooral toont veel de avondstond
 Een wolkbank aan de horizon
 De andere morgen aan het ontbijt
 De ganse hemel overspreidt
 Houdt sneeuw en hagel op met zegenen
 Dan moet het nog geducht gaan regenen
 April heeft wel een raar humeur
 Maar mei stelt nog veel meer teleur!

In het boekje **VOLKSWEEKKUNDE** van *Jan Pelleboer*, Nederlands bekendste weersverwachter maar helaas al lang overleden, staat een aardig gedichtje over de maand april dat ik u niet wil onthouden:

Eieren van de Patrijs.

Kastelen met leibomen

In onze serie kastelen met leibomen (maar ook landhuizen, havezathen en kloosters enz.) zullen we dit maal aandacht besteden aan Huis te Manpad, Heemstede.

Dit prachtige landgoed ligt aan de Herenweg tussen Heemstede en Bennebroek.

Haar naam heeft zij gekregen doordat het landgoed ligt aan de Manpadslaan die deze naam weer gekregen heeft van de slag bij 't Manpadt.

In 1558 werd voor het eerst melding gemaakt van de buitenplaats.

In 1640 wordt voor het eerst melding gemaakt van 't Huys te Manpadt.

De familie van Lennep die het huis van 1767 t/m 1953 in eigendom had en bewoonde heeft het verder uitgebreid, de familie kwam elke zomer vanuit Amsterdam per trekschuit naar de buitenplaats. Sinds 1979 wordt het landgoed beheerd door de Stichting Huis te Manpad.

Bij het landgoed behoort een lange en erg goed onderhouden slangenmuur, waartegen vele leibomen zijn geplant.

Deze slangenmuur is de langste van West-Europa en omsluit de boomgaard en bloementuin. Landgoed is beperkt te bezichtigen.

Het park is bekend om zijn vele stinzenplanten die er elk voorjaar bloeien.

Ook is de slangenmuur beroemd door zijn goede staat en de vele prachtige fruitbomen die er tegenaan geplant zijn.

Ook de bloementuin is erg bekend.

Tegen de slangenmuur staan vele leibomen waarvan de pererassen de dienst uit maken.

Het Huys te Manpad met de grote poort.

Oude opname van Cafe aan het Manpad.

De slangenmuur met leibomen in bloei.

Een prachtige leipeer, de zijarmen zijn goed bekleed met bloesem.

Er zijn onder meer de volgende rassen peer aangeplant.

Beurré Bosc

Deze matig grote handpeer is in 1807 gekweekt door Jean Baptiste van Mons, Leuven in België.

De vrucht heeft een mooie peervorm, is goudbruin tot bronskleurig van schilkleur. Het vruchtvlees is fijn en sappig, smeltend en heeft een zoete smaak met een iets rinsachtig aroma. De vruchten zijn na de pluk eind september niet erg lang houdbaar.

*Een detail van de muur met leibomen.
Zie hoe een en ander is uitgevoerd*

De boom groeit matig sterk en vormt een pyramideachtige kroon. Vruchten dragen doet de Beurre Bosc vrij vroeg en regelmatig.

Beurré d'Amanlis

Deze middelmatig grote peer die wat kegelvormig is stamt uit Frankrijk.

De gladde schil is geelachtig van kleur en heeft aan de zonzijde een mooie oranje-bruinachtige blos.

Het groenwitachtige vruchtvlees is zacht en smeltend, erg sappig en heeft een zoetzurige smaak met een zwak maar fijn smakend aroma. De vruchten zijn in september pluk- en eetrijp, zijn enkele weken te bewaren.

De boom groeit sterk en vormt een breed-pyramideachtige kroon.

De boom draagt vrij vroeg vruchten en regelmatig tot erg veel vruchten jaarlijks.

Beurré Diel

Deze grote en vrij stompvormige peer stamt van origine uit België alwaar hij in 1811 is gevonden door hovenier Meuris nabij Vilvoorde.

De schil is geelgroen van kleur en er zit meest wat roest op de schil.

Het vruchtvlees is roomwit van kleur, fijn en korrelig, half smeltend en sappig, het heeft een zoete smaak met een wijnzuurachtig aroma.

De vruchten zijn in oktober rijp en kunnen bewaard worden tot in december.

De boom groeit sterk en vormt een brede kroon. De boom draagt matig vroeg vruchten en heeft wat last van beurtjaren.

Bonne Chrétien Williams

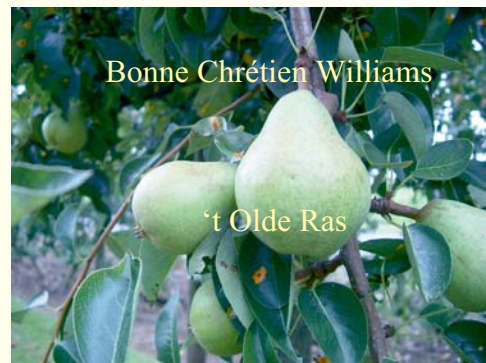
Deze matig grote en peervormige peer stamt van origine uit Engeland waar hij in 1770 is gekweekt door M. Stair in Aldermaston.

De schil is geelgroen van kleur en heeft aan de zonzijde een bruinrode blos.

Het vruchtvlees is wit van kleur en sappig, stevig en korrelig tot smeltend, het heeft een zoetzure smaak met een muskusachtig aroma.

De peren rijpen in september en zijn slecht enkele weken houdbaar.

De boom groeit matig sterk tot zwak en vormt een pyramideachtige kroon. De boom draagt vroeg en goed vruchten met regelmatige oogsten.

Calebasse de Tirlemont

Deze grote tot zeer grote peren zijn kalebasvormig en stamt uit Tienen (Tirlemont) België alwaar hij omstreeks 1870 is gewonnen.

De vrij dikke en stroef aanvoelende schil is mooi bronskleurig tot kaneelkleurig.

Het vruchtvlees is wit van kleur, sappig en korrelig, fijn en smeltend. De smaak is zoet met een gesuikerd aroma.

De boom groeit middelmatig sterk en vormt een brede pyramideachtige kroon maar wordt niet groot. De vruchten rijpen in september en kunnen enige tijd bewaard worden.

Conseiller à la Cour

Deze peer is in 1840 gewonnen door Jean Baptiste van Mons, België. De vruchten worden middelmatig groot en zijn stomp-peervormig.

De schil is groengeel van kleur met mooie kaneelkleurige roest op de schil.

Het vruchtvlees is roomwit van kleur, fijn en sappig, smeltend en heeft een fijne smaak met een fris aroma.

De boom groeit sterk en draagt veel en regelmatig vruchten. De peren van dit ras rijpen begin oktober en kunnen goed bewaard worden.

Dr. Julius Guyot

Deze grote tot erg grote peer stamt uit Frankrijk alwaar hij in 1875 geïntroduceerd is door de gebr. Baltet, Troyes, Frankrijk.

De gladde schil is geelgroen tot groenachtig geel van kleur. Het vruchtvlees is geelachtig wit van kleur, vrij zacht en smeltend, sappig en heeft een zoetzurige smaak.

De boom groeit vrij zwak en vormt een pyramideachtige kroon. Hij draagt vroeg, regelmatig en veel vruchten. De vruchten rijpen begin september en kunnen vrij kort bewaard worden.

Le Lectier

Deze groot wordende en peervormige vruchten die ook vaak wat bobbelig of onregelmatig van vorm zijn stamt uit Frankrijk. Hij is gekweekt door August Lesueur in 1882 te Orléans.

De gladde schil is groengeel van kleur en heeft aan de zonzijde meest een bruinrode blos.

Het vruchtvlees is geelwit van kleur, fijn en smeltend, sappig en heeft een frisse smaak met een wijnzuurachtig aroma.

De boom groeit sterk en steil, hij vormt een smalle pyramideachtige kroon. Vruchten geven doet hij laat maar dan regelmatig in goede hoeveelheden.

De peren zijn eind oktober plukrijp waarna deze na enkele weken te eten, zij zijn lang houdbaar.

Seigneur Esperen

Deze matig grote en stomptolvormige peer stamt van origine uit België.

De wat stroef aanvoelende schil is groengeel van kleur met aan de zonzijde een oranjebruinachtige blos.

Het vruchtvlees is geelachtigwit van kleur, fijn korrelig en smeltend, hij heeft een zoete smaak met een erg fijn zoetzuurachtig aroma.

De boom groeit middelmatig sterk en vormt een wat schuin opwaartse kroon. Hij draagt vroeg, rijk en regelmatig vruchten.

De peren zijn eind september rijp en kunnen enkele weken bewaard worden.

Soldat Laboureur

Deze grote en klokvormige peer stamt van origine uit België en is in 1820 gekweekt door Majoor Esperen.

De gladde schil wordt geelachtigwit van kleur bij rijpheid van de vruchten.

Het vruchtvlees is geelachtigwit van kleur, fijn korrelig en matig smeltend, sappig en zoet van smaak met een iets naar meloenachtig geurend aroma.

Veilig plukken op ladders

Veel ongelukken vinden nog steeds plaats op ladders terwijl men fruit plukt of bomen snoeit. Dit is niet nodig indien men zich goed voorbereid en een goede ladder gebruikt. Maar het plaatsen van een ladder in en tegen de boom is erg belangrijk, zeker als de boom groot en hoog is. In Zuid-Limburg zijn in de hoge kersebomen houten ladders in gebruik met 50 of zelfs nog meer sporten. De bomen zijn dan uit één stuk. Een secuur werkje om die goed te plaatsen.

Waarom moet een goede ladder voldoen.

De sporten moeten uit hardhout bestaan.

Indien men een éénbomige ladder gebruikt mag die niet meer dan 12 sporten bevatten.

De afstand tussen de sporten moet een afstand hebben van 30 cm.

De sporten moeten vierkant zijn en niet rond.

In zachte bodem moet de boom een punt hebben die in de bodem kan worden gedrukt (liefst van metaal).

Personen die meer dan 100 kg wegen kunnen beter geen houten ladders gebruiken.

Ladders moeten in een droge ruimte bewaard worden na gebruik.

Een ladder mag niet geverfd worden. Dan ziet men geen (inwendige) beschadigen.

Verdere voorzorgsmaatregelen.

Bij het oogsten met de ladder stevige schoenen dragen en geen klompen.

Hoog in de boom niet erg zijwaarts buigen om te plukken.

Beschadigde sporten deze gelijk vervangen door goede.

Op vaste bodem (steen) geen houten ladders gebruiken.

Nooit op de bovenste sporten gaan staan maar deze dienen voor het vasthouden.

Geen machines op de ladders gebruiken (bv. Kettingzaag).

De plukker aan de achterzijde van de ladder haken met een stevige haak.

Van links naar rechts: tweebomige ladder met één steunboom; tweebomige ladder met twee steunbomen; éénbomige ladder.

Bijzondere recepten

Vruchtenbowl.

2 bananen, 250 gr aardbeien, 1 appel, 250 gr blauwe druiven, 2 peren, 1½ ltr witte druivensap, 250 gr kersen, 1 fles mineraalwater.

Pel de bananen en snijd ze in plakjes. Schil de appels en de peren, verwijder de klokhuizen en snijd ze in blokjes. Was de overige vruchten. Verwijder de pitten van de kersen en de kroontjes van de aardbeien en halveer en ontpit de druiven. Leg de vruchten in een wijde schaal, schenk het druivensap erop en

zet de bowl afgedekt een paar uur in de koelkast. Schenk er vlak voordat in de glazen wordt geschept wat mineraalwater op.

Aardbeien-ananasbowl.

500 gr. Aardbeien, 1 ltr appelsap, 1 kleine verse ananas, ¼ fles mineraalwater.

Was de aardbeien, verwijder de kroontjes en leg ze in een schaal. Schil de ananas en verwijder de pitjes aan de buitenkant. Snijd de vrucht in schijven, en haal de kern eruit en snijd het vruchtvlees in stukjes. Leg de stukjes bij de aardbeien en giet het appelsap erover. Zet de bowl in de koelkast en giet er vlak voor het serveren het mineraalwater op.

Abrikozenbowl.

10 abrikozen, 1 citroen, rietsuiker, 1 fles mineraalwater.

Snijd de abrikozen rondom de pit in. Draai de helften van elkaar en verwijder de pitten. Snijd de abrikozen in partjes en leg deze in een grote schaal. Strooi wat suiker over de vruchten en schenk het appelsap erover. Pers de citroen uit en voeg het gezeefde sap toe. Giet voor een sprankelend effect wat mineraalwater over de bowl.

Appelbowl.

3 –4 flinke appels, 1 ltr appelsap, mespunt kaneel (honing), 1 fles mineraalwater.

Was de appels goed af, snijd ze in vieren en verwijder de schil en het klokhuis. Snijd elk partje in drieën en leg deze in een wijde schaal. Strooi er kaneel over en giet het appelsap erop. Voeg vlak voor het serveren het mineraalwater toe.

Meloen – aardbeienbowl.

1 flinke rijpe meloen, 1 fles mineraalwater, 1½ ltr sinaasappelsap, citroenmelisse, 1 doosje aardbeien.

Snijd de meloen doormidden en verwijder de pitjes. Snijd vervolgens de meloenhelften in parten en die weer in mooie kleine blokjes. Leg de blokjes meloen in de bowlschaal, giet het sinaasappelsap erop en zet de bowl een paar uur in de koelkast. Was de aardbeien, verwijder de kroontjes en halveer ze. Voeg de aardbeien vlak voor het serveren samen met het mineraalwater en de takjes citroenmelisse toe.

Meloenbowl.

1 flinke rijpe meloen, takjes munt, 1 ltr sinaasappelsap, 1 fles mineraalwater.

Snijd meloen doormidden en verwijder de pitten. Steek met een aardappelboor mooie balletjes uit het vruchtvlees en leg die in een wijde schaal. Giet er zoveel sinaasappelsap overheen dat de balletjes meloen onderstaan. Leg de goed gewassen takjes munt erbij en zet de bowl een paar uur in de koelkast. Giet er voor een sprankelend effect vlak voor het serveren het mineraalwater over.

Drievruchtenbowl.

250 gr aardbeien, ¾ ltr appelsap, 250 gr aalbessen, ¼ ltr sinaasappelsap, 250 gr kersen, (citroenmelisse).

Was de vruchten. Verwijder de kroontjes van de aardbeien. Ris de bessen en ontpit de kersen. Leg alle vruchten in een wijde schaal en giet het appel- en sinaasappelsap erop. Schep de bowl in de glazen en garneer elk glas eventueel met een takje citroenmelisse.

Winter- vruchtenbowl

3 grapefruits, 1 ltr appelsap, 2 sinaasappelen, mineraalwater, 2 mandarijnen.

Schil de grapefruits en de sinaasappelen dik af. Snijd de partjes tussen de vliezen los boven een kom en leg ze in een bowlschaal. Pel de mandarijnen en snijd ze in plakken. Giet het appelsap erop en schenk er vlak voor het serveren het mineraalwater over.

Peren - frambozenbowl.

3 peren, 2 eetlepels perendiksap, doosje frambozen, 1 fles tonic.

Schil de peren, verwijder het klokhuis en snijd ze in plakjes. Was de frambozen. Schep de vruchten door elkaar en leg ze in een flinke kom. Giet het perendiksap erover en tot slot de tonic.

Theebowl.

2 citroenen, paar takjes munt, ½ ltr ijsthee, mineraalwater.

Boen de onbespotten citroenen goed af, snijd ze in dunne schijven en verwijder de pitjes. Leg de schijven in een kom en schenk de ijsthee erover. Doe er een takje munt bij en laat de bowl zo een paar uur staan. Haal het takje munt eruit en leg er een nieuw in. Schenk er wat mineraalwater bij en schep de bowl direct in de glazen.

Theevruchtenbowl.

1½ eetlepel thee naar keuze, doosje aalbessen, 1 eetlepel honing, 2 dl sinaasappelsap, 250 gr abrikozen, 1 citroen, 1 grapefruit.

Breng 1 ltr water aan de kook en laat het even doorkoken. Spoel de theepot om met kokend water en doe de thee erin. Zeef de thee na ca. 5 minuten trekken, zoet hem met honing en laat hem afkoelen. Was intussen de abrikozen, verwijder de pitten en snijd elke helft in vieren. Schil de grapefruit dik af, snijd de partjes tussen de vliezen los en halveer ze. Was en ris de aalbessen. Leg de vruchten in een kom en giet het sinaasappelsap en daarna de afgekoelde thee erover. Vul de glazen en hang aan elk glas een schijfje citroen.

Vlierbloesembowl.

Enkele schermen vlierbloesem, appeldiksap, 1 ltr druivensap, mineraalwater.

Pluk de schermen van de bloeiende vlier. Was ze voorzichtig af onder koud stromend water en schud ze uit. Leg de bloesem in een wijde schaal, schenk het druivensap erop en laat de bowl zo ca. 6 uur staan. Zoet de bowl met wat appelsap en giet er vlak voor het serveren wat mineraalwater bij.

Rozenbottelbowl.

1½ eetlepel rozenbottelthee, rietsuiker, 500 gr aardbeien, 1 citroen.

Breng 1 ltr water aan de kook. Spoel de theepot om met kokend water en doe de thee erin. Giet het kokende water erop en laat de thee minstens 10 minuten trekken. Was intussen de aardbeien. Verwijder de kroontjes, leg de vruchten in een wijde schaal en strooi er wat rietsuiker over. Was de citroen, snijd hem in dunne schijven en verwijder de pitjes. Schenk de afgekoelde thee over de aardbeien en voeg de schijven citroen toe. Laat de bowl zo 2 uur staan alvorens hem in glazen te scheppen.

Hoogstamboomgaarden

Hoogstamboomgaarden, ze zijn er nog steeds en hun areaal stijgt weer.

Men plant weer hoogstammen aan.

Een verrijking van het landschap.

Als u dit leest zitten we weer in de bloeitijd van onze fruitbomen.

Als eerste zien wij de wilde pruimebomen in bloei staan. U kunt ze waarnemen langs de wegen en vooral langs de snelwegen in Nederland.

Ook staan deze in de bosranden en struwelen tussen de weilanden.

Het betreft hier diverse variëteiten en zaailingen van de *Prunus cerasifera* en de *Prunus insititia*.

Ook de sleedoorn (*Prunus spinosa*) ziet men dan bloeien.

De gecultiveerde pruimen van de soort *Prunus domestica* bloeien hier kort na dien.

Kersen bloeien weer volop en zullen ons hopelijk van vele vruchten voorzien.

Daarna komen de appels, peren en andere fruitsoorten aan de beurt om hun bloemenpracht ten toon te spreiden.

De kwee en mispel zijn de laatste bloeiers.

Perzikken en ook de amandel met de abrikoos bloeien meest heel vroeg.

De amandel bloeit in warme winters zelfs al eind februari, typisch is hierbij dat men dan een goede oogst krijgt van de amandel terwijl als deze in normale tijd bloeit er nachtvorsten kunnen optreden die dan schade toebrengen aan de bloesem.

Bloeit de amandel eind februari dat is het zo warm dat er dan geen nachtvorsten optreden en er zich goed vrucht kan zetten.

Geniet van alle mooie bloesempracht.

Gouwe ouwe

Nu als - Gouwe ouwe - een foto van de boom van
het pereras 'Beurré Blanc'.
De peer stamt van origine uit Frankrijk.

Hagelschotziekte

1) Ziektebeeld op kersen; aangetaste bladeren en vruchten.

Bladvalziekte bij bessen

2) Typisch schadebeeld van de bladvalziekte.

Ons idee is dat je samen sterker staat.

Als coöperatieve bank gelooft de Rabobank in de kracht van het collectief. Samen bereik je meer dan alleen. U kunt op meerdere manieren gebruik maken van onze kennis en die van onze klanten. Zo helpen ervaren ondernemers de starters. En helpen jongeren elkaar met financiën. Verder komen door samen te werken. Dat is het idee.

Samen bereik je meer dan alleen.

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rabobank.nl/graafschap-midden

Laat uw eigen fruit ambachtelijk verwerken tot pure vruchtensappen!

- Leveringen al mogelijk vanaf slechts 600kg.
- Persrendement ligt op ongeveer 70%.
- Keuze uit Appelsap, Perensap of Appel/Perensap.
- Keuze uit 1 liter fles of 0,75 liter fles.
- Mogelijkheid tot bedrukken van etiket met eigen tekst en logo.

Meer informatie? Bel of mail naar: 0346 - 26 39 39 of info@schulp.nl.
Kijk ook eens op: www.schulp.nl